

Mathilda Masters
Merel Eyckerman & Benjamin Leroy

De
Canon
van
Vlaanderen
voor
kinderen

Salto

COMMISSIE 'CANON VAN VLAANDEREN' (2020-2023)

VOORZITTER:

Emmanuel Gerard

LEDEN:

Kevin Absillis

Tinneke Beeckman

Wim De Clercq

Jan Dumolyn

Hind Fraihi

Katlijne Van der Stighelen

Cathérine Verleysen

Frank Willaert

SECRETARIS:

Wim Heylen

PUBLIEKSHISTORISCHE ONTSLUITING:

Geheugen Collectief

VOOR JE IN DIT BOEK DUKT

Vlaanderen. Je woont er. Je zit er op school. Je gaat er naar de dansles, naar de jeugdbeweging, naar de sportclub. Met de plaats waar je woont, naar school gaat, danst, speelt en voetbalt, heb je een band. Dat gold natuurlijk ook voor de mensen die hier vroeger woonden.

Wat vandaag Vlaanderen heet, had vroeger andere namen. Voor de Romeinen was het gebied waar wij nu wonen een deel van de provincies Belgica en Germania Inferior. De eerste keer dat de naam 'Vlaanderen' gebruikt werd, ging het over de streek rond Brugge, een gebied dat vaak onder water stond. Het woord 'Vlaanderen' komt dan ook van 'flauma', wat 'overstromingsgebied' betekent. In de middeleeuwen werd dat Vlaanderen een machtig *graafschap*, ongeveer zo groot als de huidige provincies Oost- en West-Vlaanderen, Zeeuws-Vlaanderen (nu in Nederland) en Frans-Vlaanderen (nu in Frankrijk). Sinds de negentiende eeuw staat Vlaanderen voor het noordelijke deel van België, dat zich uitstrekt van de Noordzee tot in Limburg en waar Nederlands gesproken wordt. Over dat gebied gaat dit boek.

In *De Canon van Vlaanderen voor kinderen* kijken we naar het verleden door de ogen van iemand van nu. Het is een tijdreis door zestig hoofdstukken of 'vensters'. Je begrijpt de dingen immers niet door je in de donkere kamer op te sluiten, maar wel door naar buiten te kijken. Door elk venster zie je hoe de mensen hier leefden, hoe ze zich organiseerden en wat er in hun hoofd omging. Je ziet de goede dagen waarop werd gezongen en gefeest. Maar je ziet ook de donkere dagen waarin soms oorlog werd gevoerd.

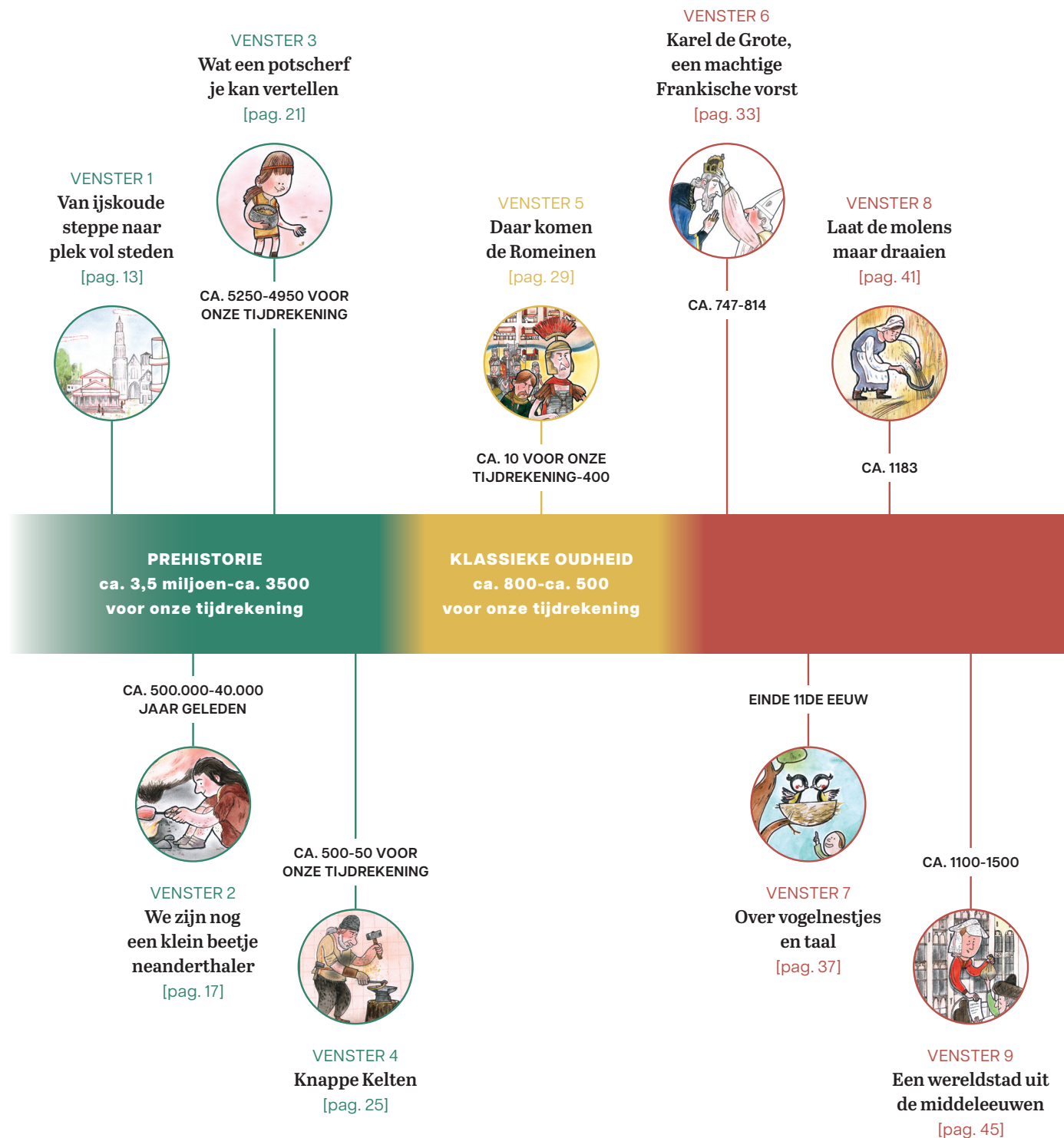
Elk venster uit dit boek is een uitnodiging om eropuit te trekken. Misschien lees je in deze Canon allerlei zaken over het dorp of de stad waar jij woont. De verhalen stoppen trouwens niet bij de grens. Vlaanderen was nooit een eiland. Door de vensters werp je ook een blik op de rest van Europa en de wereld.

Tijdreizigers komen al eens onbekende dingen tegen. De schuingedrukte woorden in de tekst leggen we uit in de woordenlijst aan het einde van dit boek. Je vindt er ook een lijst met namen van boeiende personages.

We wensen je alvast een plezierige kijk- en ontdekkingsreis langs al onze vensters.

Stichting 'Canon van Vlaanderen'

TIJDLIJN & INHOUD



VENSTER 10
Wereldkaarten
en verre reizen
[pag. 49]



CA. 1154

VENSTER 12
Pas op
dat Reynaert
je niet fopt!
[pag. 57]



CA. 1260

VENSTER 14
Een meesterwerk
vol verborgen
details
[pag. 65]



1432

VENSTER 16
Over een
reuzenpaard
en heilig bloed
[pag. 73]



TEN LAATSTE 1460

VENSTER 18
Nieuwe ideeën
in drukletters
[pag. 81]



CA. 1466/67-1536

VENSTER 20
Wat een Dulle
Griet!
[pag. 89]



1563

MIDDELEEUWEN
ca. 500-ca. 1500

VROEGMODERNE TIJD
ca. 1500-ca. 1800



13DE EEUW



VENSTER 11
Begijnen,
bedelorden
en mystici
[pag. 53]

1302



VENSTER 13
1302
[pag. 61]

1453



VENSTER 15
De Bourgondiërs
en de Slag bij
Gavere
[pag. 69]

CA. 1515



VENSTER 17
Zingen in vele
stemmen
[pag. 77]

CA. 1480-1572



VENSTER 19
Op wereldreis
met Pedro
de Gante
[pag. 85]

1566



VENSTER 21
Sla alle beelden
stuk!
[pag. 93]

TIJDLIJN & INHOUD

VENSTER 22
Wetenschap wint
van wonderen
[pag. 97]



1548-1620

VENSTER 24
Meesters van
de barok
[pag. 105]



1624

VENSTER 26
De tijd van
de verlichte
geesten
[pag. 113]



1717-1780

VENSTER 28
De Fransen
en hun
nieuwe wetten
[pag. 121]



1804

VENSTER 30
De eerste trein
op het Europese
vasteland
[pag. 129]



1835

VENSTER 32
Vlaanderen
is arm
[pag. 137]



1845-1847

VROEGMODERNE TIJD ca. 1500-ca. 1800

?-1590



VENSTER 23
Hokus, pokus...
Heksen!
[pag. 101]

1695



VENSTER 25
Brussel brandt!
[pag. 109]

CA. 1800



VENSTER 27
Hoe een machine
uit Engeland alles
veranderde
[pag. 117]

1830-1831



VENSTER 29
Een grondwet voor
een nieuw land
[pag. 125]

1838



VENSTER 31
De Leeuw van
Vlaanderen
[pag. 133]

1863



VENSTER 33
Feest in
Antwerpen!
[pag. 141]

VENSTER 34
Het harde leven
van arbeiders in
de negentiende
eeuw
 [pag. 145]



1855-1943

VENSTER 36
De Bloednacht
van Leuven
 [pag. 153]



1902

VENSTER 38
Drie kraaiende
hanen
 [pag. 161]



1910

VENSTER 40
Paul Panda
Farnana
 [pag. 169]



1888-1930

VENSTER 42
Diep in
de koolmijn
 [pag. 177]



1901-1992

VENSTER 44
Koken met
'Ons Kookboek'
 [pag. 185]



1927-...

MODERNE TIJD ca. 1800-1945

1889



VENSTER 35
Nieuwe kunst
 [pag. 149]

1853-1948



VENSTER 37
Meisjes willen ook
naar school
 [pag. 157]

1913



VENSTER 39
Vlaanderens
mooiste
 [pag. 165]

1914-1918



VENSTER 41
Als ouders treuren
om hun kind
 [pag. 173]

1920-...



VENSTER 43
Maak plaats
voor de jeugd!
 [pag. 181]

1930



VENSTER 45
De IJzertoren
 [pag. 189]

TIJDLIJN & INHOUD

VENSTER 46
De Tweede
Wereldoorlog
[pag. 193]



1940-1945

VENSTER 48
Op naar meer
sociale zekerheid
[pag. 201]



1944-...

VENSTER 50
Kom toch
eens kijken
[pag. 209]



1925-2021

VENSTER 52
De pil voor wie
geen kinderen
(meer) wil
[pag. 217]



1961-...

VENSTER 54
De taalgrens
[pag. 225]



1962-1963

VENSTER 56
Rock Werchter
[pag. 233]



1975

MODERNE TIJD
ca. 1800-1945

HEDENDAAGSE TIJD
1945-...

1940-1945



VENSTER 47
De Dossinkazerne
[pag. 197]

NA 1945



VENSTER 49
Volgebouwd
Vlaanderen
[pag. 205]

1955



VENSTER 51
'De Oostakkerse
gedichten'
[pag. 213]

1962



VENSTER 53
Bonjour,
Vlaanderen!
[pag. 221]

1967



VENSTER 55
Staal en slimme
technologie
in Vlaanderen
[pag. 229]

2002



VENSTER 57
De euro
[pag. 237]

VENSTER 58

**Liefde
is liefde**

[pag. 241]



2003

VENSTER 60

**Een superdivers
Vlaanderen**

[pag. 249]



2012-...

Verklarende woordenlijst [pag. 254](#)Lijst van persoonsnamen [pag. 258](#)Verantwoording [pag. 261](#)

2004



VENSTER 59

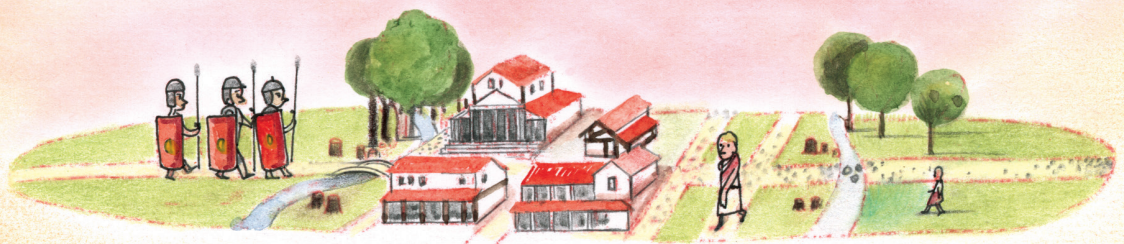
**Hoeveel goesting
heb jij?**

[pag. 245]

Van ijskoude steppe naar plek vol steden

Wat zie jij als je uit het raam kijkt? Huizen, flatgebouwen en straten? Weiden en velden? Een bos of een zee? Het landschap dat jij nu ziet, zag er niet altijd zo uit. Het veranderde sterk in de loop van de geschiedenis. Dat kwam vooral omdat mensen ermee aan de slag gingen. Ze kapten bossen om aan landbouw te doen. Ze probeerden het water van de zee terug te dringen. Ze legden wegen aan en bouwden steden die alsmaar groter werden.





Reis met ons mee terug in de tijd tot 12.000 jaar geleden. De plek die we nu Vlaanderen noemen is een dorre vlakte waar weinig groeit. Het is er bovendien ijskoud. Dat komt omdat alles nog bevroren is. Daardoor is er zelfs nog geen zee. Maar er is iets aan het veranderen. Het wordt warmer. Het ijs begint langzaam maar zeker te smelten. Door dat smeltende ijs vormt zich een zee: de Noordzee. De kust ziet er nog lang niet uit zoals we ze nu kennen. Het hele gebied wordt doorkruist door riviertjes en het water van de zee stroomt vaak tot diep in het binnenland.

Het warmere klimaat zorgt er ook voor dat op het vasteland loofbomen kunnen groeien. Het zijn vooral beuken en eiken. Zo ontstaan enorme wouden. De mensen die er wonen, jagen op everzwijnen, edelherten en ander wild. Het hout uit die grote bossen wordt gebruikt om vuur te maken en om te bouwen. Vanuit het oosten trekken landbouwers de streek binnen. Ze ontdekken dat hun gewassen goed groeien op de vruchtbare gronden. Hun getemde varkens smullen van de eikels die ze in de bossen vinden.

Vanuit het oosten trekken
landbouwers de streek binnen.
Ze ontdekken dat hun gewassen goed
groeien op de vruchtbare gronden.

Daar komen de Romeinen

We reizen verder naar de eerste eeuw voor onze tijdrekening. Zie je die soldaten marcheren? Het zijn Romeinen. Ze rukken op vanuit het zuiden en nemen de boel hier over. Met hun komst verandert het landschap nog veel meer. De Romeinen laten grote wegen aanleggen waarover hun soldaten gemakkelijk kunnen reizen. Langs die wegen ontstaan de eerste dorpen en steden. Sommige Romeinse wegen liggen er nog altijd.

De Romeinse tijd loopt tot ongeveer 500. In die periode groeit de bevolking flink aan. Om genoeg landbouwgrond, bouw materiaal en brandstof te hebben voor iedereen, worden heel wat bossen gekapt. Aan de kust verschijnen hier en daar dijken om het land te beschermen tegen de zee.

Middeleeuwse steden

In de middeleeuwen – tussen 500 en 1500 – komen er nog veel meer mensen bij. Op duizend jaar tijd verviervoudigt de bevolking. Er worden steeds meer bossen gekapt. Tegen de dertiende eeuw is het grootste deel van de bomen die hier ooit groeiden verdwenen.

Het agrarische landschap ziet er heel anders uit. Gebieden die vroeger niet vruchtbaar waren, zoals de heide, worden nu ook bewerkt. De gebieden aan de kust worden drooggelegd om de grond te kunnen bewerken. Schapen grazen op de zoute gronden in de buurt van de zee. Steeds meer worden ook die gronden in akkers omgezet om de vele monden te kunnen voeden.

De grootste verandering is het stadslandschap. Tijdens de middeleeuwen ontstaan steden die we vandaag nog altijd kennen. Het stratenplan in het centrum van bijvoorbeeld Antwerpen of Gent, ziet er nog min of meer hetzelfde uit als aan het einde van de middeleeuwen.



COLOFON

Mathilda Masters, Benjamin Leroy, Merel Eyckerman
& Private Stichting 'Canon van Vlaanderen'
De Canon van Vlaanderen voor kinderen

© 2026 Salto / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen,
en Private Stichting 'Canon van Vlaanderen',
Provincieplein 1, B-3010 Leuven
www.standaarduitgeverij.be
www.canonvanvlaanderen.be

TEKST:

Mathilda Masters, gebaseerd op het boek
De Canon van Vlaanderen in 60 vensters (Borgerhoff & Lambergts, 2023)

COÖRDINATIE:

Wim Heylen (in opdracht van Private Stichting 'Canon van Vlaanderen')

ILLUSTRATIES:

Merel Eyckerman & Benjamin Leroy
De illustratoren ontvingen een werkbeurs van
Literatuur Vlaanderen voor het maken van dit boek. 

OMSLAGONTWERP & VORMGEVING BINNENWERK:

Kris Demey – Paardekracht bv

DRUKWERK:

Gedrukt in Europa op FSC Offset Magno Natural 140g – FSC Mix Credit

D/2026/0034/147

ISBN 978 90 02 28735 0

NUR 212



Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt
in enige vorm of op enige wijze – op enige manier – zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag worden gebruikt of gereproduceerd voor het trainen
van AI-technologieën of -systemen, noch voor tekst- en datamining

(ART. 4, LID 3 RICHTLIJN (EU) 2019/790).